

"Πρωτόκολλο Συνεδρίασης Υπουργικού Συμβουλίου
Πέμπτη 11.7.1974, Ώρα 0800"

Παρέστησαν :

Ο Πρωθυπουργός κ. 'Αδαμάντιος' Ανδρουτσόπουλος,

οι Υπουργοί : 1) Παρέ τῷ Πρωθυπουργῷ κ. Κ. Ράλλης,

2) 'Αναπληρωτῆς Συντονισμοῦ καὶ Προγραμματισμοῦ
κ. 'Ηλ. Κεκαλόπουλος,

3) 'Εθνικῆς' Αιθύνης κ. Ε. Λατσοῦδης,

4) 'Εσωτερικῶν κ. Η. Τσοῦμπας,

5) Δημοσίας Τάξεως κ. Γ. Τσουμάνης,

Αναδημοσίευση δύο σημαντικῶν ντοκουμέντων ἀπὸ τὸν ιστότοπο τοῦ Δημήτρη καὶ τῆς Άντας Ψαρρά, [Χωρὶς Εφημερίδα](#)

Η Χούντα καὶ ἡ Κύπρος: δύο σημαντικὰ ντοκουμέντα - I.

Πενήντα χρόνια ἀπὸ τὸ πραξικόπημα τῆς Χούντας κατὰ τοῦ Μακαρίου καὶ τὴν τουρκικὴ εἰσβολή

τοῦ **Δημήτρη Ψαρρά**

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ 1:

Το Υπουργικὸ Συμβούλιο τῆς Χούντας πρὶν τὸ πραξικόπημα κατὰ τοῦ Μακαρίου (11.7.1974)

Μπορεῖ νὰ συμπληρώνεται αὐτὲς τὶς μέρες μισὸς αἰώνας ἀπὸ τὸ πραξικόπημα τῆς Χούντας κατὰ τοῦ Μακαρίου καὶ τὴν τουρκικὴ εἰσβολή, ἀλλὰ ἀκόμα δὲν ἔχουν δοθεῖ στο φῶς ὅλα τὰ ντοκουμέντα τῆς ἐθνικῆς αὐτῆς τραγωδίας. Βέβαια ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια τὰ κοινοβουλευτικὰ σώματα Ἑλλάδας καὶ Κύπρου συνεργάστηκαν γιὰ τὴ σύνταξη τοῦ «Φακέλου Κύπρου», συγκεντρώνοντας τὰ σχετικὰ ντοκουμέντα, ζητώντας καταθέσεις ἀπὸ τοὺς πρωταγωνιστὲς ἐκείνων τῶν ἡμερῶν καὶ καταλήγοντας σὲ πορίσματα.

Στις 17 Μαρτίου 2011 κατατέθηκε τὸ [«Πόρισμα τῆς Επιτροπῆς γιὰ τὸ Φάκελο τῆς Κύπρου»](#) καὶ εἶναι προσβάσιμο στὸν ιστότοπο τῆς κυπριακῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων.

Τὸ 2017, σαράντα τρία χρόνια μετὰ τὴν κυπριακὴ τραγωδία τοῦ 1974 καὶ τριάντα περίπου χρόνια μετὰ τὴ συγκρότηση τῆς Ἐξεταστικῆς Επιτροπῆς τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων τὸ 1985, ἀναρτήθηκαν τὰ ἐπίσημα πρακτικὰ ποὺ ἐκδίδονται ἀπὸ κοινὸ ἀπὸ τὴ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴ Βουλὴ τῶν Ἀντιπροσώπων τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας. Μέχρι σήμερα ἔχουν ἐκδοθεῖ 13 τόμοι αὐτοῦ τοῦ [«Φακέλου τῆς Κύπρου»](#).

Πολλὰ ἀπὸ τὰ υλικά αὐτὰ κρατοῦνταν ἐπὶ χρόνια μυστικά, παρά τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν σχετίζονται με ζητήματα ἐθνικῆς ἀμυνας ποὺ προφανῶς προστατεύονται ἀπὸ αυστηρὸ ἀπόρρητο. Αὐτὰ τὰ υλικά ἀναφέρονται στὸν τρόπο ποὺ διαχειρίστηκε τὴν ὑπόθεση τὸ δικτατορικὸ καθεστῶς, ἐπομένως ἡ δημοσιοποίησή τους σκόνταφτε περισσότερο στὴν ἀνάγκη προστασίας πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν προσώπων, τῶν σχέσεων ἀνάμεσά τους, καθὼς καὶ τὶς σχέσεις με ἐκπροσώπους ξένων κρατῶν.

Για τις αδυναμίες των ελληνικών υπηρεσιών που είχαν αναλάβει το έργο της συγκέντρωσης των εθνικών αρχείων είναι ενδεικτική η έκτακτη ανακοίνωση στις 15 Νοεμβρίου 2017 του τότε Προέδρου της Βουλής **Νίκου Βούτση** για πρωτότυπο αρχειακό υλικό που ανακαλύφθηκε κατά τη διάρκεια τεχνικών εργασιών σε χώρο της Βουλής, τον οποίο προφανώς ουδείς είχε επισκεφθεί εδώ και πολλές δεκαετίες. Το εν λόγω αρχειακό υλικό περιλαμβάνει περισσότερα από 1.000 πρωτότυπα έγγραφα τοποθετημένα μέσα σε 140 κιβώτια. Αυτό το υλικό καταλογραφείται από ειδική υπηρεσία ώστε να είναι προσβάσιμο στους ερευνητές.

Το πρώτο ντοκουμέντο

Στις 11 Ιουλίου 1974 συγκλήθηκε το Υπουργικό Συμβούλιο της Χούντας από τον Αδαμάντιο Ανδρουτσόπουλο διορισμένο πρωθυπουργό της περιόδου Ιωαννίδη. Ήταν μόλις τέσσερις μέρες πριν προχωρήσει η Χούντα στο πραξικόπημα κατά της νόμιμης κυβέρνησης της Κύπρου. Μοναδικό θέμα της συνεδρίασης ήταν η επιστολή που είχε αποστείλει ο Πρόεδρος **Μακάριος** προς τον πρόεδρο της Ελλάδας **Φαίδωνα Γκιζίκη** στις 2.7.1974, στην οποία κατάγγελλε τη δράση των χουντικών στην Κύπρο και ζητούσε την άμεση ανάκληση όλων των Ελλήνων αξιωματικών της Εθνικής Φρουράς, οι οποίοι υποβοηθούσαν τη δράση της οργάνωσης ΕΟΚΑ Β. Αυτή την επιστολή, μάλιστα, ο Μακάριος την έδωσε στη δημοσιότητα, προκειμένου να γίνει γνωστό το πρόβλημα τόσο στους πολίτες της Ελλάδας και της Κύπρου, όσο και στα διεθνή φόρα.

Πολλοί - και όχι μόνο οι απολογητές της δικτατορίας - συσχετίζουν αυτή την επιστολή με την απόφαση της Χούντας να προχωρήσει στην ανατροπή του Μακαρίου με πραξικόπημα. Όμως το Πόρισμα της Βουλής καταλήγει με αδιάσειστα στοιχεία ότι το πραξικόπημα είχε αποφασιστεί πολύ νωρίτερα:

«Είναι έξω από κάθε αμφιβολία ότι το μοιραίο για την Κύπρο πραξικόπημα της 15.7.74 αποφασίστηκε από τους:

Φαίδωνα Γκιζίκη, “Πρόεδρο της Δημοκρατίας”

Αδαμάντιο Ανδρουτσόπουλο, “Πρωθυπουργό”

Δημήτριο Ιωαννίδη, Αρχηγό της Χούντας και

Γρηγόριο Μπονάνο, “Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων”

με ειδικότερη εισήγηση του Δημ. Ιωαννίδη, που επίμονα υποστήριζε, ότι ο Μακάριος ήταν εθνικά απαράδεκτος και επικίνδυνος. Είχαν προηγηθεί επανειλημμένες διαβουλεύσεις των τεσσάρων της Χουντικής ηγεσίας, που αναφέρονται πιο πάνω, στο σπίτι του Ανδρουτσόπουλου. Οι διαβουλεύσεις τους αυτές άρχισαν σύμφωνα με την κατάθεση Μπονάνου, το Φεβρουάριο μήνα του 1974 (δέστε και κατάθεση Μπονάνου, 17.12.86) σύμφωνα δε με την κατάθεση του Γκιζίκη τον Απρίλιο μήνα του ίδιου χρόνου. Σε μία από αυτές τις συναντήσεις τους είχε συζητηθεί και το ενδεχόμενο να γίνει η ανατροπή του Μακαρίου και της Κυβέρνησής του το Μάη μήνα, όταν αυτός σχεδίαζε να πραγματοποιήσει επίσημο ταξίδι στην Κίνα. (Κατάθεση Πηλιχού, 27.11.86)» [Βουλή των Ελλήνων, «Φάκελος Κύπρου», τ. Α΄, «Πόρισμα της Εξεταστικής Επιτροπής», σελ. 67].

Και λίγο παρακάτω:

«Η οριστική απόφαση των τεσσάρων Χουντικών ηγετών (Γκιζίκης, Ανδρουτσόπουλος, Μπονάνος, Ιωαννίδης) λήφθηκε στο δεύτερο δεκαήμερο του Ιούνη του 1974. Ο εξ απορρήτων του Δημ. Ιωαννίδη μάρτυρας Πηλιχός (κατάθεσή του 27.11.86) τοποθετεί το χρόνο λήψης της απόφασης για το πραξικόπημα σε 2-3 μήνες πριν από τη 15.7.74.

Το γεγονός αυτό προκύπτει:

- 1) Από την κατάθεση Γκιζίκη, ο οποίος αναφέρει ότι η πρώτη τους συζήτηση για το θέμα αυτό έγινε τον Απρίλιο ή αρχές Μαΐου '74 και η τελευταία, αποφασιστική, σαράντα (40) έως πενήντα (50) μέρες ύστερα από την πρώτη, και
- 2) Από την κατάθεση του Γεν. Γραμματέα του ΥΠΕΞ Άγγελου Βλάχου, ο οποίος αναφέρει ότι στις 23-24.6.74 ο τότε πρεσβευτής των ΗΠΑ στην Αθήνα Χένρι Τάσκα του επέδειξε δύο τηλεγραφήματα του Κίσιγκερ που απευθύνονταν σε αυτόν και με τα οποία του 'δινε εντολή να βρει τον Ιωαννίδη και να τον αποτρέψει να προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια κατά του Μακαρίου» [Στο ίδιο, σελ. 68].

Από αυτή την άποψη, τα Πρακτικά του Υπουργικού Συμβουλίου της 11ης Ιουλίου είναι αποκαλυπτικά, εφόσον αποδεικνύουν ότι οι αποφάσεις παίρνονταν αλλού, ενώ οι πρωτοβουλίες και οι προτάσεις της «κυβέρνησης» δεν ενδιέφεραν κανέναν.

Ενδιαφέρον έχει το γεγονός ότι το ντοκουμέντο αυτό ήταν άγνωστο μέχρι το 1993, εφόσον τα Πρακτικά του Υπουργικού Συμβουλίου είναι «απόρρητα», κάτι που βέβαια δεν μπορεί να ισχύει για τις εγκληματικές αποφάσεις των εγκαθέτων της δικτατορίας. Εκείνος που θέλησε πρώτος να προβάλλει τη συνεδρίαση αυτή ήταν ο ίδιος ο «πρωθυπουργός» της περιόδου, ο Αδαμάντιος Ανδρουτσόπουλος, ο οποίος την καταχώρισε στο αυτοβιογραφικό του βιβλίο «*Η μαρτυρία ενός πρωθυπουργού*» (Αθήνα 1993, σελ. 267-282). Το κίνητρό του είναι σαφές από το δικό του εισαγωγικό σημείωμα:

«Την 11ην Ιουλίου συνεδρίασε εκτάκτως το Ελληνικόν Υπουργικόν Συμβούλιον προς ανασκόπησιν της καταστάσεως και εκτίμησιν των εξελίξεων. Αντί οιωνδήποτε σχολίων έρχεται διά πρώτην φοράν εις το φως της δημοσιότητος αυτούσιον το κείμενον των Επισήμων Πρακτικών. Εκ της συγκρίσεως του κειμένου τούτου προς τας ανακοινώσεις του Υπουργικού Συμβουλίου του Μακαρίου, προκύπτει αβιάστως και ασφαλώς το αρνητικόν κλίμα της Λευκωσίας και η θετική και πατριωτική στάσις των Αθηνών».

Το ντοκουμέντο ξεκινά με την τοποθέτηση του «Υπουργού παρά τω Πρωθυπουργώ» **Κωνσταντίνου Ράλλη**:

«Εάν η επιστολή του Προέδρου Μακαρίου απεστέλετο προ εξαμήνου, θα επρότεινα όπως επιστραφή ως απαράδεκτος. Ήδη, όμως, υπό τας παρούσας συνθήκας της Ελλάδος, θεωρώ την επιστολήν ως προδοτική και υπονομεύουσαν τα θεμέλια του Έθνους. Δεν νομίζω ότι υπάρχουν περιθώρια διπλωματικών διαπραγματεύσεων.

Η υπόθεσις πλέον ανήκει εις την αρμοδιότητα των στρατιωτικών παραγόντων».

Μ' άλλα λόγια, ήδη ο πρώτος ομιλητής δήλωσε ωμά ότι η υπόθεση μετατίθεται στην ηγεσία της Χούντας! Αυτή τη στάση θεωρούσε «πατριωτική» στην εισαγωγή του ο Ανδρουτσόπουλος.

Ακολούθησε η παρέμβαση του «Υπουργού Εθνικής Αμύνης» **Ευστάθιου Λατσούδη**, ο οποίος επιχείρησε να προτείνει ένα δρόμο συνεννόησης, αλλά βέβαια προβάλλοντας ως διπλό τον κίνδυνο από την Τουρκία και... τον κομμουνισμό:

«α. Η επιστολή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου είναι ασυνήθως οξεία, η απόφασίς του να δοθή

εις την δημοσιότητα δεν είναι άνευ σημασίας και δεικνύει ενδεχομένως, τας προθέσεις του. Η επακολουθήσασα συνέντευξις Τύπου είναι το αποκορύφωμα της επιθετικότητας.

β. Οιαδήποτε πικρία δεν δικαιολογεί την υπό του Μακαρίου ακολουθηθείσαν τακτικήν.

γ. Η ενέργειά του αυτή δύναται κατ' εμέ να αποδοθή εις ένα ή περισσότερους εκ των κάτωθι λόγων:

(1) Φοβείται μήπως διά τον εαυτόν του, λόγω τής δράσεως της ΕΟΚΑ Β' και προέβη εις την ενέργειαν ταύτην προληπτικώς, προς αντιπερισπασμών ή ακόμη υπό μορφήν αντεπιθέσεως.

(2) Εν όψει της εντάσεως των σχέσεών μας με την Τουρκίαν, προέβη εις την ενέργειάν του ταύτην,

(α) διά να αποφύγη εμπλοκήν της Κύπρου εις ενδεχομένην σύρραξιν με την Τουρκίαν,

(β) θεωρών τούτο ευκαιρίαν, προς απόκτησιν μεγαλυτέρας ανεξαρτησίας από το Εθν. Κέντρον και, εν ταυτώ, προς απόλυτον επικράτησιν εις το εσωτερικόν δι' εξαλείψεως πάσης μορφής αντιδράσεως η και επιρροής, και

(γ) θεωρών τούτο ευκαιρίαν, προς απόκτησιν μεγαλυτέρου κύρους και επιρροής εις τον ευρύτερον χώρον, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδος, δι' ενδεχομένην ικανοποίησιν πολιτικών προσωπικών φιλοδοξιών, σχετικώς με την εν Ελλάδι πολιτικήν κατάστασιν,

(δ) Εις την προσπάθειάν του ταύτην, ενδεχομένως, ενεθαρρύνθη, υπελόγιζε εις υποστήριξιν ή επικουρείται, εκ των υστέρων, υπό (1) της Ρωσσίας - Μεγ. Βρεταννίας καί (2) ενίων εκ των πάσης φύσεως αντιστασιακών;

(ε). Τίθεται νυν ως πρόβλημα η τηρητέα επί τον προκειμένου τακτική (τί δέον γενέσθαι).

Είναι ανάγκη να αντιμετωπισθή η κατάστασις με ρεαλισμόν, υπό το φως της πραγματικότητος.

Ούτω:

(1) Θα πρέπει να καταβληθή προσπάθεια δι' άποκατάστασιν επαφής και κλίματος εμπιστοσύνης. Αφού προετοιμασθή καταλλήλως το έδαφος να προσκληθή ο Μακάριος εις Ελλάδα.

(2) Θα πρέπει να επισημανθή αυτώ, κατά τας συζητήσεις, ο κίνδυνος εκ της μειώσεως της δυνάμεως της Εθνοφρουράς και ότι δεν θα πρέπει να βασίζεται εις τυχόν υποσχέσεις άλλων, ειμή μόνον εις την ισχύν και την συμπαράστασιν της Ελλάδος.

(3) Θα πρέπει να επισημανθή αυτώ ο εκ του κομμουνισμού και της Τουρκίας κίνδυνος.

(4) Θα πρέπει να τονισθή αυτώ, ότι η ακολουθηθείσα εκ μέρους του πρόσφατος τακτική δεν ήτο η ενδεδειγμένη.

(5) Θα πρέπει να καταβληθή προσπάθεια αναθεωρήσεως της θέσεως του Μακαρίου διά διαφόρων προτάσεων, εγγυήσεων κ.τλ., εν ή δε περιπτώσει διαπιστωθή εμμονή αυτού εις την στάσιν του, τότε θα ήτο δυνατόν να γίνη μία υποχώρησις, συνισταμένη εις την αποδοχήν αποχωρήσεως αριθμού τίνος αξιωματικών εκ της Εθνοφρουράς. Ταυτοχρόνως δε να επισημανθή ο κίνδυνος εκ της ενδεχομένης στελεχώσεως της Εθνοφρουράς δι' αξιωματικών

και ανδρών εκ του Έπικουρικού Σώματος, οι οποίοι κατά το πλείστον είναι αριστεροί. Το τελευταίον τούτο θα πρέπει να αποφευχθή».

Ο «Υπουργός Δημοσίας Τάξεως» **Γεώργιος Τσουμάνης** ήταν σιβυλλικός:

«Νομίζω ότι πρέπει να καταβληθή προσπάθεια όπως ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος αναθεώρησας αποφάσεις του, εις περίπτωσιν δε αποτυχίας, να ευρεθή τρόπος όπως κερδηθή χρόνος μέχρι εφαρμογής των εξαγγελθέντων μέτρων, δοθέντος ότι δεν υφίσταται δυνατότης ταυτοχρόνου αντιμετώπισεως αμφοτέρων των προβλημάτων, άτινα τίθενται ενώπιόν μας, ήτοι των σχέσεων μας μετά της Τουρκίας και του Κυπριακού και υπό την έννοιαν ταύτην δέον να σταθμίσωμεν το περισσότερο επικίνδυνον και να ενεργήσωμεν αναλόγως».

Ο «Υπουργός Πολιτισμού και Επιστημών» **Δημήτριος Τσάκωνας** έδωσε «επιστημονικό» τόνο στη συζήτηση:

«Διά των τελευταίων δηλώσεών του, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος ζητεί να καταστή αρχηγός των Ελευθέρων Ελλήνων και να επιτύχη πολιτικής εξελίξεις εις την Ελλάδα με διεθνή πολιτικήν στήριξιν. Τας απόψεις μου αυτάς στηρίζω, όχι εις ανάλυσιν συγκεκριμένων στοιχείων των οποίων άλλωστε στερούμαι, αλλά εις κοινωνιολογικά δεδομένα».

Ο «Υπουργός Αναπληρωτής Συντονισμού» **Ηλίας Μπαλόπουλος** και ο «Υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας» **Κωνσταντίνος Σκιαδόπουλος** συντάχθησαν με τις προτάσεις Λατσούδη, ενώ ο «Υπουργός Μεταφορών και Επικοινωνιών» **Αλέξανδρος Τζαβέλλας** χαρακτήρισε «προδοτική» τη στάση του Μακαρίου.

Για το πώς ακριβώς σκέφτονταν οι «Υπουργοί» της Χούντας Ιωαννίδη να «απαλλαγούν» από τον Μακάριο ενδεικτική ήταν η ανατριχιαστική τοποθέτηση του «Υπουργού Δημοσίων Έργων» **Τρύφωνα Τριανταφυλλάκου**:

«Το αναφύεν πρόβλημα δέον να αντιμετωπισθή εις δύο φάσεις, με διάφορον μεθοδολογίαν. Η πρώτη φάσις, θα πρέπει να καλύψη την έντασιν των σχέσεων μας με την Τουρκίαν. Καθ' ημάς, δεν συμφέρει παρά να αντιμετωπίσωμεν το θέμα εν συνδυασμώ και απολύτω συσχετισμώ προς την 2αν φάσιν. Τούτου ένεκεν, συμφωνώ με την πρότασιν των κ.κ. Λατσούδη και Τσουμάνη. Η δευτέρα φάσις θα πρέπει να καλύψη την οριστικήν εκκαθάρισιν του θέματος. Έν όψει της πρώτης φάσεως, διά την οποίαν πρέπει να ευρεθή ένα Modus Vivendi, είναι αναγκαίον όπως δημιουργήσωμεν εις τον Μακάριον αίσθημα πλασματικής ασφαλείας. Διότι, ερωτάται αν ο Μακάριος εις την προκειμένην περίπτωσιν είναι δυνατόν να αντιμετωπισθή ως αντίπαλος και κατά τον αρμόζοντα τρόπον».

Ο «Υπουργός Κοινωνικών Υπηρεσιών» **Χαράλαμπος Γεωργιόπουλος** υποστήριξε ότι πρέπει να επιλέξουν τη σκληρή ή την ήπια γραμμή:

«Εις την ακολουθητέαν στάσιν μας, δύο δρόμοι υπάρχουν:

(1) Η αποχώρησις όλων των δυνάμεων από την Κύπρον και η αποκοπή πάσης οικονομικής ενισχύσεως, καθώς και η ενθάρρυνσις ενός αντιμακαριακού αγώνος. Το μόνον θέμα το οποίον

γεννάται είναι μήπως μία τοιαύτη λύσις θέτει εν κινδύνω την Κύπρον. Πιστεύω, όμως, όχι, διότι ουδείς θα τολμήση να την θίξη.

(2) Δεν θα πρέπει το Εθνικόν Κέντρον να ενδώση εις την έξαλλον τακτικήν του Μακαρίου, όστις προχώρησε πέραν του δέοντος. Δεν θα πρέπει να μειωθή ο αριθμός των Ελλήνων Αξιωματικών, ειμή μόνον να αντικατασταθούν οι υπηρετούντες εν Κύπρω δι' άλλων».

Στα «Πρακτικά» αναφέρεται ότι παρενέβη ο Ανδρουτσόπουλος, λέγοντας ότι «ο Μακάριος δεν θα δεχθή προφανώς την πρότασιν αντικαταστάσεως των Ελλήνων Αξιωματικών».

Ενδιαφέρον έχει και η παρέμβαση του «Υπουργού Απασχολήσεως» **Παναγιώτη Παπαρροδόπουλου**, ο οποίος ομολογεί τον ρόλο της ΕΟΚΑ Β', σε συνεργασία με τις ένοπλες δυνάμεις της Χούντας και κατηγορεί ως «παρακρατική» την άμυνα του νόμιμου καθεστώτος στο νησί:

«Ο Μακάριος εκινήθη από άμετρον φιλοδοξίαν. Η επιθυμία του είναι να παίξη τον ρόλον του πολιτικού ηγέτου της Ελλάδος. Δεν εδίστασε, όθεν, να στραφή προς πάσαν κατεύθυνσιν αντίθετον προς την ιδικήν του γραμμήν, συμπράξας ακόμη και με τους κομμουνιστάς. Ως προς την κυβέρνησίν του, πρόκειται περί κυβερνήσεως ανδρικήλων.

Εις την τακτικήν του, έχομεν τελευταίως την αντίδρασιν της ΕΟΚΑ Β', υποστηριζόμενης και από τας Ελληνικάς Ενόπλους Δυνάμεις, εις την οποίαν ο Μακάριος αντέταξε τας παρακρατικάς οργανώσεις. Εχρησιμοποίησε μέθοδον προδοτικήν εις στιγμήν καθ' ην υφίσταται το γνωστόν με την Τουρκίαν θέμα. Δεν αποκλείεται να προϋπήρξεν επ' αυτού συνεννόησις μετά των παλαιών πολιτικών-αντιστασιακών».

Ο «Υπουργός Εμπορίου» **Γεώργιος Αναστασόπουλος** υποστηρίζει ότι «επιβάλλεται να μη εγκαταλείψωμεν την Κύπρον, διότι ο Μακάριος και οι αντιστασιακοί θα προσπαθήσουν να πλήξουν την Κυβέρνησίν μας», ενώ ο «Υπουργός Γεωργίας» **Τζώρτζης Τζωρτζάκης** ζητεί «συνεννόησιν» με τον Μακάριο με το εξής σκεπτικό:

«Επειδή, πάντως, η Κύπρος συνδέεται και θα συνδέεται με τον Μακάριον επί πολλά εισέτι χρόνια και επειδή υπήρξαν στοιχεία τα οποία τον ηνώχλησαν πολλάκις, διά τούτο να επιδιωχθή διεύρυνσις και εξομάλυνσις των σχέσεών μας, με βασικήν επιδίωξιν όπως τελούν υπό τον έλεγχόν μας και τα εθνικά και τα λοιπά θέματα. Η συνεννόησις με τον Μακάριον είναι την στιγμήν ταύτην αναγκαία, προς καθυσύχασίν του. Αυτό θα αποτελέση ιδική μας νίκην. Περαιτέρω, να επιδιωχθή ο έλεγχος και των διαφόρων οργανώσεων, διότι η Κυβέρνησις έχει την ευθύνην και υπό την έννοιαν ταύτην δέον να κατευθύνη τα πάντα».

Πιο πραγματιστής, ο «Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων» **Παναγιώτης Χρήστου** θέτει το δίλημμα:

«Το θέμα είναι αν θέλομεν ή όχι την πτώσιν του Μακαρίου. Εάν δεν την θέλωμεν, να καταστήσωμεν τούτο σαφές. Εάν ναι, τότε να προβλέψωμεν το αποτέλεσμα. Εν Κύπρω, την πλειονότητα την εκπροσωπεί ο Μακάριος, ο οποίος ακολουθεί γραμμήν μη συμφέρουσαν την Τουρκίαν, οι Τούρκοι δε ουδέποτε θα κάμψουν τον Μακάριον». Και στο τέλος σχολιάζει κι αυτός την παρακρατική δράση της ΕΟΚΑ Β': «Εις την περίοδον ταύτην, της στενοχώριας μας, ο Μακάριος θέλει να τον διαβεβαιώσωμεν ότι δεν επιθυμούμε την απομάκρυνσίν του και

να διατάξωμεν τους Αξιωματικούς μας να μην υποστηρίζουν την ΕΟΚΑ Β΄. Ασφαλώς επιθυμεί να τον προσκαλέσωμεν εις Αθήνας και να συζητήσωμε».

Ο «Υπουργός Εσωτερικών» **Βασίλειος Τσούμπας** επιμένει στην αφελή βεβαιότητα ότι

«η Τουρκία υφ' οιανδήποτε αναταραχήν εν Κύπρω την στιγμήν ταύτην δεν θα επιτεθή» και αναγνωρίζει την κυριαρχική θέση του Μακάριου στην Κύπρο: «Φοβούμαι, λοιπόν, μήπως υποτιμούμε παρά πολύ τον Μακάριον, διότι η εν Κύπρω διαμορφωθείσα επί 20ετίαν Elite είναι υπέρ Μακαρίου. Ο Μακάριος ζητεί κάτι την στιγμήν ταύτην. Θα πρέπει, διά να επιτύχωμεν όπως αποτραπή αυτό πού θέλει ο Μακάριος να διεισδύσωμε διά τινος ή διά τινων εκ των πολλών εξ απορρήτων, τους οποίους έχει εις την διάθεσίν του, ώστε να μειώσωμεν τον τόνον της οργής του».

Ο «Υπουργός Βιομηχανίας» **Κωνσταντίνος Κυπραίος** συμφωνεί με τους Λατσούδη και Χρήστου και προτείνει διαπραγματεύσεις με τον Μακάριο. Ο **Κωνσταντίνος Ράλλης** παρεμβαίνει και δηλώνει «αντίθετος προς την ιδέαν των διαπραγματεύσεων με τον Μακάριον». Ο «Υφυπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ» **Γεώργιος Αλεξανδρής** προτείνει να κερδίσουν χρόνο, «επιδιώκοντες συνεννόησιν με τον Μακάριον», προσθέτοντας ότι «ας λάβωμε υπ' όψιν μας μήπως ο Μακάριος έχει πέσει θύμα εξωγενών παραγόντων». Παρεμβαίνει ο Ράλλης λέγοντας «όχι και θύμα», και ο Αλεξανδρής συμπληρώνει ότι «θέτει την λέξιν "θύμα" εντός εισαγωγικών». Πιο αποφασιστικός, ο «Υφυπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ» **Δημήτριος Καρακώστας**, ο οποίος αντιτείνει ότι «η θέσις του Μακαρίου εμφανίζεται αδύνατος και είναι ούτος εθνικώς εκτεθειμένος, έχει δε, με την απόφασίν του να φύγουν αι Ελληνικά Ένοπλοι Δυνάμεις, ηθικώς και εθνικώς εξοφλήσει».

Η συνεδρίαση κλείνει με την τελική τοποθέτηση του **Ανδρουτσόπουλου**, ο οποίος προτείνει την «οδό των διαπραγματεύσεων» και εισηγείται μια σειρά σχετικών πρωτοβουλιών.

Όπως αναφέρεται και στην αρχή αυτού του κειμένου, το περιεχόμενο της συνεδρίασης αυτής, τέσσερις μόλις μέρες πριν από το πραξικόπημα της Χούντας εναντίον του Μακαρίου επιβεβαιώνει απλώς ότι ο ρόλος αυτής της «Κυβέρνησης» ήταν απλώς διακοσμητικός. Οι αποφάσεις που οδήγησαν στην κυπριακή τραγωδία είχαν ήδη ληφθεί από τον στενό πυρήνα της Χούντας γύρω από τον Ιωαννίδη. Αυτός είναι άλλωστε ο λόγος που το περιεχόμενό της θεωρήθηκε από τον Ανδρουτσόπουλο ως αποδεικτικό στοιχείο για την «αθωότητα» της «Κυβέρνησης» σχετικά με το πραξικόπημα και γι' αυτό το προβάλλει στο βιβλίο του το 1993. Αλλά τα επιχειρήματα των «Υπουργών» σ' αυτή τη συνεδρίαση είναι εξαιρετικά αποκαλυπτικά για την πολιτική συγκρότηση της Χούντας και την πραγματική της ευθύνη στην τραγωδία της Κύπρου.

Πηγή: **Χωρίς Εφημερίδα**

Η **Παντιέρα** αναδημοσίευσε το πρώτο ντοκουμέντο **εδώ**